

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОСВІТИ ЯК НАПРЯМ СТАЛОГО ІННОВАЦІЙНОГО ЗРОСТАННЯ

Перехід від індустріальної економіки до економіки знань (постіндустріальної чи інформаційної економіки) не приводить до автоматичного розв'язання протиріч між економічним зростанням і збереженням навколишнього природного середовища, а лише змінює одні види екодеструктивного впливу на інші, що актуалізує проблему пошуку шляхів економічного зростання на основі інформації і знань, але у руслі концепції стійкого (сталого) розвитку.

Згідно Л.Г. Мельника [2] одним з механізмів забезпечення сталого розвитку є екологічна освіта. Він [3] виділяє чотири групи екологічних потреб за стадіями їх розвитку і до четвертої (виробництво та споживання виробів і послуг, які корінним чином змінюють стиль життя і сприяють підтримці сталого розвитку систем), потреби якої активно формуються у наш час, відносить екологічну освіту. Виходячи з цього, послуги з надання екологічної освіти слід віднести до інноваційних, оскільки вона спрямована на зміну світосприйняття окремих людей, колективів, організацій, країн, світового співтовариства тощо у руслі гармонізації зв'язків з навколишнім середовищем.

Поділяючи погляди Мельника Л.Г. автор вважає, що освітні послуги у сучасному світі у їх переважній більшості слід розглядати як екологічні інновації. У роботі автора [1] зазначено, що головним завданням системи освіти на сучасному етапі соціально-економічного розвитку є підготовка фахівців здатних і бажаючих створювати й сприймати зміни й нововведення. Здатність ефективно продукувати нові найсучасніші знання і доносити їх до споживачів (студентів та слухачів), формувати нові генерації висококваліфікованих фахівців і адаптувати їх до мінливих вимог ринку визначають якість національної системи освіти і конкретних вищих навчальних закладів (ВНЗ).

Проте у довгостроковій перспективі економічний розвиток, навіть інноваційний, без екологічних обмежень не має перспектив, оскільки вже зараз споживання ресурсів у 1,5 рази перевищує відтворювальні можливості нашої планети. Відповідно, сучасна система освіти, незалежно від спеціальностей підготовки фахівців, повинна формувати комплекс знань і умінь у руслі концепції інноваційного стійкого (сталого) розвитку. З цього можна зробити висновок, що система освіти і виховання є одним з головних чинників, який визначає ефективність і інтенсивність переходу до сталого розвитку.

Окрім того на розвиток системи освіти як напрямку стійкого екологічно-орієнтованого зростання можна поглянути з іншого боку. Продукування освітніх (науково-освітніх, оскільки сучасний ВНЗ є науково-освітнім закладом) послуг є екологічно чистим, оскільки випуск інтелектуального продукту не є енерговитратним, не потребує використання дефіцитних ресурсів. До того ж це є вигідним економічно, про що свідчить велика кількість приватних ВНЗ в Україні, які приносять прибуток. Як свідчить практика економічно розвинених країн, освіта є сферою, що забезпечує максимальну віддачу капіталовкладень. На освіту в країнах ЄС та Північної Америки припадає приблизно 12% загального обсягу інвестицій, у сфері освітніх послуг працює 3-6% працездатного населення. Розвиток ВНЗ сприяє формуванню на їх базі відповідної науково-дослідної (технопарки, бізнес-інкубатори, інфопорти, технополіси тощо) та побутової інфраструктури поблизу (готелі, заклади харчування, спортивно-розважальні заклади і т.п.), що забезпечує зайнятість місцевого населення, поповнює місцеві бюджети.

В умовах стрімкого зростання обсягів інформації і знань щодо різних галузей людської діяльності, змінюються вимоги і до системи освіти. Вона сама постійно змінюється: у методичному плані; напрямках і спеціальностях підготовки; номенклатурі дисциплін і їх наповненні; формах навчання; засобах поширення і перевірки знань тощо. Загострення конкуренції на ринку освітніх послуг змушує освітні заклади постійно шукати і впроваджувати інноваційні технології і методи не лише безпосередньо у навчальному процесі, але й взагалі у забезпеченні умов їх тривалого виживання і розвитку на ринку. ВНЗ все більшою мірою використовують інструменти та методи стратегічного і оперативного маркетингу, які дозволяють ефективно і повноцінно вести конкуренту боротьбу на вітчизняному і світовому ринках освітніх послуг.

Підводячи підсумки слід зазначити, що систему освіти, особливо вищої, слід розглядати як екологічно чисте виробництво інтелектуального продукту – знань і умінь стосовно конкретних галузей і видів людської діяльності (науково-освітніх послуг). Все ще достатньо високий рівень вітчизняної вищої освіти дозволяє розглядати її як конкуренту перевагу України, розвиток якої є одним з пріоритетних напрямів інноваційного прискорення держави у руслі концепції сталого розвитку.

1. Ілляшенко С.М. Інтелектуальний капітал ВНЗ як запорука його інноваційного розвитку: сутність, структура, підходи до оцінки / С.М. Ілляшенко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 1. – С. 145-154.

2. Мельник Л.Г. Екологічна освіта і виховання як компоненти механізму забезпечення стійкого розвитку / Л.Г. Мельник // Основи стійкого розвитку : навчальний посібник / за заг. ред. д.е.н., проф. Л.Г. Мельника. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2005. – С. 593-618.

3. Мельник Л.Г. Экологическая экономика: Учебник. – Сумы: Издательство «Университетская книга», 2001. – 350 с.

Ілляшенко, С. М. Розвиток системи освіти як напрям сталого інноваційного зростання [Текст] / С. М. Ілляшенко // Маркетинг інновацій і інновації у маркетингу : збірник тез доповідей VII Міжнародної науково-практичної конференції, 26-28 вересня 2013 р. / Відп. за вип. Ю.М. Гладенко. - Суми : ТОВ "ДД "Папірус", 2013. - С. 109-110.